مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

داکتر مهندس حشمت الله اتمر ۲۰۲۳/۰۶/۱۸

کمپلکس اداری دارلامان
راه حل یا مشکل ساز آینده شهر کابل
قسمت اول

چکیده:
کابل شهربسیارزیبا و یکی از هزار شهر قدیم دنیا به شمار رفته و دارای قدامت تاریخی ۳۵۰۰ ساله میباشد.
شهری که به آهستگی و دقت خاص رشد ومرکز فرهنگی آثار باستانی به شمار رفته، دارای آب و هوای سرد و اکثراً مرکز کابل شاهان بود.
این شهر در زمامداری تیمور شاه درانی به پایتخت افغانستان انتخاب و تا امروز به حیث پایتخت رسمی کشور است.

مقدمه:
شهر کابل کنونی برای ۵۰۰ -۷۵۰هزار ساکن طراحی گردیده و طی ۴ دهه جنگ، ساکنان این شهر به ۴/۵ میلیون نفر رسید. از جمله ۱،۸ میلیون جمعیت آن، در خانه های خود سر زند گی می نمایند؛ که بیجا ساختن این جمعیت کاری بسیار دشوار و پر حزینه میباشد. بر علاوه این شهر به مشکلات فاضلاب آب، هوای تنفسی و ازدیاد زباله مبتلا است.
شهر کابل دارای ماستر پلان ساده مرکزی بوده که از طرف مهندسان کشور اتحاد جماهیر شوروی وقت ترتیب و قسماً تطبیق گردیده است.
در ماستر پلان دوم که از طرف کشور یاد شده، ترتیب گردید غرض رفع ازدهام شهری بخش اداری را در مسیر سرک میدان هوایی تعیین و ما بیننده ساختمان های چون ستره محکمه، وزارت اقوام وقبایل، وزارت شهر سازی که در جوار وزارت اقوام و قبایل تعیین وساحه آن به شکل مرموزی فروخته شد.

همچنان غرض انکشاف ساحات رهایشی - مکرویان ها که دارای کمپلکس های خاص رهایشی است در نظر گرفته شده و ساختمان آن عملاً توسط فابریکه خانه سازی با ظرفیت ۱۶۸ بلاک در سال ادامه داشته، به خوبی گنجایش جابجا شدن کارمندان و کارگران ساحه جدید اداری را تکا فو می نمود.

مفکوره ماستر پلان شهر کابل
شهر کابل با در نظر داشت مفکوره های قدیمی شهر سازی یعنی:
ساحه رهایشی، زراعتی، صنعتی، اداری، تجارتی طراحی، اعمار و انکشاف نموده است.
ساحات رهایشی آن به سمت شمال غرب (خیر خانه) و شرق کابل (احمد شاه بابا مینه یا ارزان قیمت) که دارای هوای گوارا و خاک نه چندان مساعد برای زراعت است، تعیین و انکشاف نموده است.
ساحه پلچرخی که دارای آب شور و زمین های لامزرع درجنب میدان هوایی بین المللی کابل موقعیت داشته برای ساحات فابریکات تعیین و انکشاف نموده است.
ساحات چهاردهی (ناحیه ۶ و ۷) که قبلاً ولسوالی چهاردهی کابل بوده، دارای خاک زاعتی و ساحه عبور دو شاخه دریای کابل که از سمت پغمان و گلباغ از آن میگذرد به حیث ساحه زراعتی تعیین و انکشاف نموده است.
مناطق ذکرشده دارای باغ های میوه، گل ها بوده و برای تمام شهر کابل ترکاری، میوه، انواع و اقسام گل تهیه و توزیع مینمود.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولـئ

درین ساحه ساختمان های چون قصر دارلامان، تاج بیک، چهلستون و ده ها قلعه تاریخی چون ۹ برجه وجود داشته که روزانه صد ها نفر از آن دیدن مینمایند.
بخش اداری شهر کابل به دور مرکز دایره رشد نموده که در سمت جنوب آن بخش تجارتی، یک کمربند برای رفع ضروریات کارمندان و مامورین دولت مبدل، رشد و انکشاف نموده است.
انکشاف ساحه اداری به چهار سمت شهر کابل بوده که میتوان به طور نمونه از آن یاد آوری نمود:

۱. وزارت صحت عامه، ستره محکمه، وزارت اقوام وقبایل، وزارت شهر سازی، وزارت فواید عامه، وزارت معادن و صنایع، وزارت داخله، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت شهدا و معلولین به سمت شمال و شمال شرق مرکز شهر.

۲. وزارت تحصیلات عالی، وزارت تجارت، وزارت عدلیه، وزارت انکشاف دهات به سمت جنوب و جنوب غرب شهر.

۳. وزارت خارجه، وزارت پلان و وزارت اقتصاد در بخش شمال غرب و نزدیک شهر.

فقط قسمتی از وزارت های مالیه، معارف، اطلاعات وفرهنگ، وزارت مخابرات و شاروالی کابل در مرکز شهر وجود داشته که میتوان آنرا (بدون وزارت مخابرات) بدور حلقه مرکزی دایره و شعاع بیشتر از مرکز شهر، دور ساخت.

چون شهر کابل یک شهر تاریخی که با در نظر داشت موجودیت تپه ها، کوه ها، فاقد ماستر پلان منظم و پلان های تفصیلی رشده نموده، بناً در توسعه و تغییر آوردن آن بسیار محتاطانه و با در نظر داشت اصول، مفکوره های مهندسین، شهر سازان با تجربه، متخصصین داخلی و خارجی بعد از مطالعه دقیق و همه جانبه عمل، بعد از تائیدی منابع مستقل ملی و بین المللی در رشد و تغییر آن اقدام نمود.

مثال های خارجی:

۱. شهر آستانه
شهر قدیمی الماتا که پایتخت کشور قزاقستان بود، مورد مطالعه همه جانبه توسط معماران وشهر سازان کشور قزاقستان قرارگرفته، بعد از مطالعات دقیق و زحمات چندین ساله به این نتیجه رسیدند که انکشاف شهر قدیمی مشکلات زیادی فرهنگی، اجتماعی، تجارتی، اداری و اقتصادی را به بار آورده تطبیق پروژه ها و انکشاف شهررا به صد ها سال درازا خواهد کشاند، بنآ تصیم گرفته شد تا شهر قدیمی الماتا را به همان شکل حفظ و شهر جدید ومدرن بنام آستانه را در جوار شهر موجوده اعمار نمایند که از یک سمت پاسخگوی ضروریات، و از سمت دیگر مطابق ستندرد های ملی و بین المللی امروزی باشد.
جمعیت این شهر اکنون بیش از دو میلیون نفر است و به دلیل واقع شدن در منطقه ای سرد سیر، یکی از شهرهای سرد دنیا به شمار می آید؛ طوری که در زمستان، سردی هوا در بعضی از روزها به ۴۰- (منفی چهل) درجهٔ سانتی گراد می رسد.
آستانه شهری نو یا جدید است که به دلایل امنیتی در مرکز قزاقستان ساخته شده و در سال ۱۹۹۸ میلادی به جای آلماتا، به‌عنوان پایتخت قزاقستان معرفی شد، چون آلماتا به مرزهای سه کشور همجوار قزاقستان بسیار نزدیک است و امنیت کمتری نسبت به آستانه دارد.
نظربایف تأکید کرده بود که آستانه پایتخت اورآسیا است و به این دلیل در معماری آن دو سبک شرقی و غربی با هم آمیخته است. افزایش قیمت نفت در بازار جهانی، به قزاقستان امکان داد تا با فراخوانی بهترین معماران جهان، شهر آستانه را نوسازی کند. در طی ۱۰سال، جمعیت آستانه از حدود ۳۰۰هزار نفر به حدود ۷۰۰هزار نفر افزایش نمود.
ساختمان سازی در پایتخت جدید قزاقستان با سرعت ادامه داشته، صدها شرکت داخلی، خارجی و ده ها هزار کارگر قزاق، ترک، ازبک، روس، تاجیک، قرقیز و چینی در ساخت بیش از ۶۵۰ مجموعه مسکونی، اداری و تفریحی در این شهر مشغول اند.
یکی از نارسایی‌های آستانه آب و هوای نامساعد، به ویژه باد هایی است که تقریباً همه روزه می وزد، با هدف جلوگیری از این بادها، در چند سال قبل درختکاری در ۴۰هزار هکتار از اطراف شهر آغاز شده است.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

۲. شهر چندیگر در کشور هند

ساخت شهری کاملاً جدید، آرزویی است که هر شخص نوگرایی در سر می پروراند.
لی کربوزیه در سال ۱۹۵۱میلادی به این آرزو رسید و تا پایان عمر خود (۱۹۶۵) سرگرم آن بود.
پس از امضای موافقت نامه ای سال ۱۹۴۷ بین هند و پاکستان ، ایالت پنجاب بین دو کشور تقسیم شد و لاهور پایتخت این ایالت در پاکستان باختری قرار گرفت. دولت پنجاب شرقی با مسئلهٔ تنظیم امور ایالت و رسیدگی به وضع پناهندگان روبرو شد و انتخاب شهری به عنوان پایتخت پنجاب هند در دستور کار قرار گرفت.
در آغاز شهرهای موجود بررسی شد اما هر کدام به دلیلی پذیرفته نشد، سپس بر آن شدند تا شهر جدیدی را بسازند، دولت مرکزی نیز از این تصمیم پشتیبانی کرد و نهرو این شهر را نماد آزادی هند و رهایی از سنت های گذشته و بیانگر سرنوشت آینده ی ملت خواند.
طراحی شهری چندیگر {تلفظ فرانسوی – شاندیگار} با همکاری جین درو، مکسول فرای و پسر عمو و شریک سابق لی کربوزیه_ پیرژانره_ انجام پذیرفت.
البته هندوستان در قرن بیستم تجربیات فراوانی در ساخت شهرهای جدید داشت. سبک حاکم بر دهلی کلاسی سیستی بود و لی کربوزیه کوشید تا از عظمت گرایی طرح ساختمان های دهلی نو استفاده نموده، آن را در قالب چوکات های نوگرایانه طراحی نماید. پافشاری دولت هند بر بهره گیری ازفورم های بومی، به مذاقش خوش نمی آمد و حتی یک بار به نهرو گفته بود که :
«اساساً در دنیای امروز که شما ماشین، شلوار و دموکراسی را پذیرفته اید، سبک بومی چه جایگاهی دارد؟».
اما سرانجام ناگزیر شد که برای توجیه طرح هایش، آنها را الهام گرفته از زندگی و معماری هندی قلمداد کند.
نقشه شهر به علت شتاب در آغاز کار جاده سازی، در شش هفته طراحی شد. این شهر برای ۱۵۰۰۰۰ نفر جمعیت پیش بینی شده بود که تا ۵۰۰۰۰۰ نفر امکان گسترش داشت و ۱/۳ جمعیت آن را می باید کارمندان ادارات تشکیل دهند. دولت متعهد شده بود که ساختمان های عمومی و خانه های کارمندان، یعنی بخش مهمی از شهر را بسازد. طراحان بر پایه ی برنامه ای دقیق قاعدتاً توانایی کنترول روند کار- از کارهای شهرسازی تا آخرین جزئیات معماری - را داشتند (بنه ولو، ج ۲ ، ۱۳۸۴ : ۱۱۳)
خدمات تجاری و همگانی شهر به صورت مشترک به گرد راه های ۴ (تجاری) شکل گرفته بود. از این محورهای شرقی - غربی تجاری راه های ۵ و ۶ جدا شده که تا ورودی خانه ها ادامه می یابد. درراستای نوارهای سبز نیز راه های ۷ قرار دارند که دسترسی پیاده به خدمات آموزشی و اوقات فراغت را تأمین می نماید.
محدوده ی دولتی در شمال شهر و در محله ای ویژه پیشنهاد شده است. در این بخش، ساختمان های اداری - که در آن همه وزارتخانه ها تجمع یافته اند - کاخ استاندارد، مجلس و کاخ دادگستری، در فضایی باز که با تپه ماهور، آب نماها، درختکاری و عناصر نمادین آراسته شده اند، قرار دارد.
با آنکه ادعا می شد که جزئیات در همه ابعاد مجموعه و با دقت تمام حل شده است، اما توجه اصلی لی کربوزیه، به مسائل صوری و کالبدی محیط بود و ترجیح می داد تا بر داده های هم بستگی مانند اقلیم تکیه کند و نه بر مسائل متغیری چون روابط اجتماعی.
لی کربوزیه در این طرح دنیایی از فورم های شاید شگفت انگیز را به شهرنشینان این استفاده کنندگان ساده، ارائه می دهد. (بنه ولو، ج ۲، ۱۳۸۴ : ۱۲۰)
اما به رغم کیفیت مناسب تک بناها، کیفیت مجموعه با شکست روبرو شد. لی کربوزیه در طرح این شهر که به عنوان نماد هندوستان نوین طراحی شد، جهشی به آینده می دید. در کشوری که بیشتر مردمش ناگزیر بودند پیاده راه بروند. شهری مناسب خودرو طراحی نمود. حتی شخصیت قدرتمندی همچون لی کربوزیه نتوانست انگاره هایش را با واقعیت هندوستان همساز کند، بناً این شهر بنام شهر مرده مسمی گردیده است.

پایان قسمت اول

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ